

СЕКЦІЯ 4 ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 338.24:330.341.1

Акулов М.Г.*кандидат економічних наук, доцент, докторант
Хмельницького національного університету***Помірча О.М.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічних та гуманітарних дисциплін
Вінницького фінансово-економічного університету*

ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО КЛАСТЕРА

Сформульовано сутність понять «інновація», «інноваційна діяльність», «логістична система управління інноваційною діяльністю». Визначено потребу інноваційного розвитку промислових кластерів. Стаття присвячена дослідженню необхідності системного підходу до впровадження інноваційної діяльності промислових кластерів з позиції логістичної системи управління.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, логістика, логістична система, системний підхід, промисловий кластер.

Акулов М.Г., Помірча О.М. ЛОГИСТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРОМЫШЛЕННОГО КЛАСТЕРА

Сформулирована сущность понятий «инновация», «инновационная деятельность», «логистическая система управления инновационной деятельностью». Определена потребность инновационного развития промышленного кластера. Статья посвящена исследованию необходимости системного подхода к внедрению инновационной деятельности промышленных кластеров с позиции логистической системы управления.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, логистика, логистическая система, системный подход, промышленный кластер.

Akulov M.G., Pomircha A.M. LOGISTICS SYSTEM OF INNOVATION MANAGEMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS

Formulated the essence of the concept of «innovation», «innovative activity», «logistical system of innovation». Definitely need for innovative development of the industrial cluster. This article is devoted investigated the need of a systematic approach to the implementation of innovative activity of industrial clusters from the standpoint of logistics management.

Keywords: innovation, innovation, logistics logistics system, a systematic approach, industrial cluster.

Постановка проблеми. Останнім часом почала швидко зростати кількість наукових праць, в яких досліджується інноваційна діяльність. Інноваційна діяльність являє собою усі наукові, технологічні дії, фінансові нововведення, які призводять до здійснення інновацій або були впроваджені з даною метою. Українські вчені і тепер намагаються обґрунтувати інноваційні переваги, оцінити та визначити механізми ефективного дослідження, оцінки ефективності, освоєння та реалізацію інновацій, дати ґрунтовну оцінку впливу інновацій на діяльність суб'єктів господарювання, які їх впроваджують, освоюють, виготовляють та реалізують. Ефективне управління інноваційною діяльністю в умовах гострої конкуренції є основним аспектом керівництва промисловими кластерами. З метою підвищення конкурентоздатності та конкурентоспроможності перед керівниками підприємств постає завдання розробки та впровадження інноваційних проектів з позиції логістичної системи управління інноваційною діяльністю. З цією метою запропоновано застосовувати логістичну систему управління інноваційною діяльністю промислового кластера.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль інновацій в економічному розвитку суспільства обґрунтував у своїх роботах Шумпетер Й. [11]. Також вагомий внесок у розробку стратегій інвестиційного та інноваційного розвитку зробили такі науковці: В. Александрова [1], В. Алексеєнко [3], Ю. Бажал

[4]. Питанням дослідження логістичної системи інноваційної діяльності приділяли увагу такі вчені: В. Довбенко [7], О. Кузьмін [6], О. Крушельницька [8], М. Офік [9], В. Смиричинський [10] та інші.

Постановка завдання. Основним завданням статті є обґрунтування логістичної системи управління інноваційною діяльністю промислового кластера.

Виклад основного матеріалу дослідження. З розвитком ринкових умов господарювання з'явилася необхідність в якісних інноваційних логістичних послугах. При обмеженості купівельної спроможності і фінансового дефіциту у багатьох промислових підприємств гостро постає питання про збереження своїх позицій на ринку за рахунок підвищення ефективності роботи, яка обумовлена не тільки оптимізацією своїх внутрішніх процесів, але і в першу чергу здатністю забезпечити своєчасне постачання потрібного товару в потрібному місці визначеної якості з мінімальними витратами. З метою досягнення цих завдань необхідно правильно застосовувати інструменти планування, прогнозування процесу виробництва, впровадження у виробництво інноваційної техніки та технології, перехід на виробництво інноваційної продукції, оцінювання впливу інновацій на ефективність діяльності промислових кластерів. З цією метою необхідною умовою є вміння менеджерів промислових кластерів грамотно побудувати і скоординувати логістичні процеси, які пов'язані як з виробництвом, збутом продукції та визначенні ефек-

тивності цих процесів і їх впливу на економіку промислових кластерів.

Інновація в області організації та ефективного управління виробництвом та збутовою діяльністю розглядається в двох напрямках. Перший напрям – розробка організаційних структур суб'єктів господарювання, що дозволяють встановити оптимальний баланс структур із зовнішнім середовищем. Другий напрям пов'язаний з розробкою раціональних варіантів організації виробничого процесу. Інновація з позиції управління розглядається у вигляді проектів планованих управлінських змін – кількість рівнів управління, ступінь управлінського впливу, контроль за прийнятими управлінськими рішеннями, а також наступною їх реалізацією дозволяє отримувати певний економічний або соціальний ефект [3].

Аналіз літературних джерел, присвячених логістиці, дає можливість визначити широкий спектр проблем та питань, які на сьогодні залишилися поза увагою вчених. До таких проблем варто віднести розбіжності трактувань як самого поняття логістики, так і її складових. В економічній літературі надається велика кількість різновидів логістики: виробничої, розподільчої, транспортної, складської, інформаційної, інноваційної. Недоліком багатьох трактувань є відсутність чітких відмінностей між цими різновидами логістики. Кожен із компонентів логістики достатньо повно вивчений і описаний в економічній літературі [5].

Інноваційна логістика – найбільш актуальна складова логістичної діяльності, вона спрямована на вивчення необхідності і можливості впровадження прогресивних інновацій в організацію поточного і стратегічного управління з метою виявлення та використання додаткових резервів шляхом оптимізації цього управління. При дослідженні структурної складової логістики видно, що вона складається з ряду підсистем, які являють собою наступні напрями: «логістика постачання», «логістика виробництва», «складська логістика», «транспортна логістика», «логістика розподілу» [5]. Відповідно, «інноваційна логістика» за своїм призначенням також розглядається як самостійний напрям логістичної діяльності, перед якою стоять певні завдання. Такими завданнями є [5]:

– створення нових ідей у галузі управління поточними процесами на основі використання загальних науково-технічних досягнень і застосування їх в інноваційній логістиці;

– розробка і створення системи логістичних новоутворень і логістичних систем різного призначення шляхом їх поетапного формування.

Управління інноваційною діяльністю стає найважливішим аспектом керівництва промисловими кластерами. Необхідно наполегливо займатися питаннями розробки та впровадження інновацій. З цієї метою запропоновано застосовувати логістичну систему управління інноваційною діяльністю промислового кластера. Брак часу, можливо пов'язаний із виконанням замовлень, часто відволікає керівників підприємств від вирішення цього завдання. Крім того, практична реалізація цих завдань ускладнена через відсутність системного підходу до їх вирішення. При прийнятті управлінських рішень необхідно враховувати

той факт, що кожен елемент (етап, ланка) є одним з ряду компонентів, діючих у тісному взаємозв'язку. У той же час спільна мета безпосередньо впливає на визначення і кількісну оцінку кожного елемента, хоча не всі з них можуть отримати належну кількісну оцінку.

В економічній літературі оцінка інноваційних рішень часто розглядається ізольовано, тобто основні етапи цієї оцінки досліджуються окремо, а не як частина загальної проблеми, тобто вони не зведені в «єдину теоретичну картину». Таким чином, можна виділити такі етапи загальної інноваційної діяльності:

1. Оцінка стану ринку та визначення потреб потенційних споживачів.

2. Розробка інноваційного проекту орієнтованого на виробництво нового для даного ринку продукту. Звідси можна визначити наступні етапи інноваційного проекту з позиції його ефективності та визначенні впливу на кінцеві результати діяльності промислового кластера. Серед цих етапів визначимо наступні:

- визначення потенційних постачальників сировини та матеріалів (умови транспортування та складування);
- прийняття рішення про ціну на інноваційний продукт;
- виробництво інноваційного продукту (виробничий процес);
- складування та реалізація інноваційної продукції;
- визначення ступеня ефективності нової продукції та оцінки можливості повернення вкладених коштів.

3. Оцінка впливу створеного продукту на економічні показники діяльності промислового кластера.

4. Якщо даний проект виявився ефективним, то керівництво приймає відповідне рішення щодо розширення виробництва інноваційної продукції.

Звідси, можна обґрунтувати логістичну систему управління інноваційною діяльністю промислового кластера.

Нами пропонується підійти до аналізу та проведення всіх цих етапів з позиції логістичної системи інноваційної діяльності промислового кластера. Варто зазначити, що ефективність такої системи залежить в найбільшій мірі від характеру застосовуваних загальносистемних закономірностей, які встановлюють зв'язок між системними параметрами.

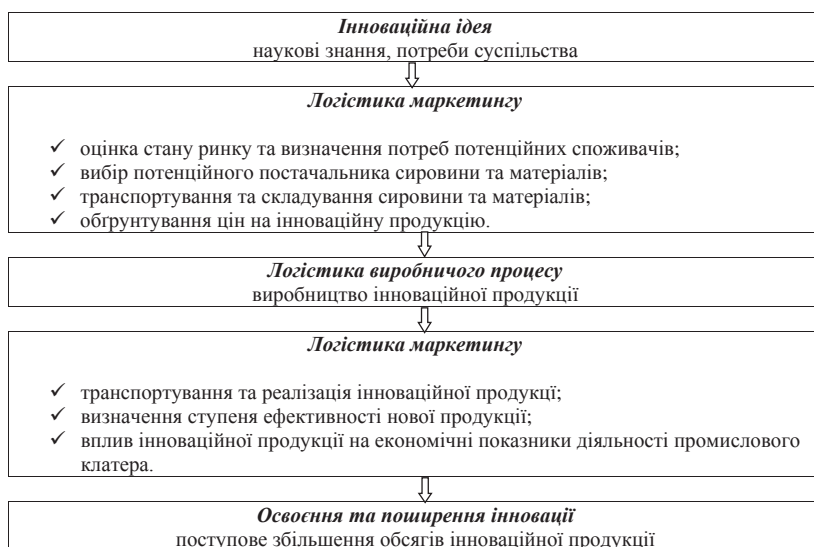

Рис. 1. Логістична система управління інноваційною діяльністю промислового кластера

Метою такої логістичної системи є дослідження всіх етапів інноваційної діяльності в чіткому взаємозв'язку між собою, оскільки всі вони слугують загальною метою – підвищенню ефективності роботи підприємств на базі впровадження інновацій.

Органічне поєднання етапів проектування, обґрунтування цін, виробництва і реалізації інноваційної продукції та оцінка впливу продукту на економічні показники діяльності промислового кластера, зумовлює підвищення його конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Оцінка стану ринку та визначення потреб потенційних споживачів є необхідною умовою для розробки та впровадження ефективного інноваційного проекту. Відомо, що за сучасних умов господарювання будь-яке підприємство, яке має на меті бути конкурентоспроможним на сучасному ринку товарів та послуг, повинно орієнтуватися на створення абсолютно нового, або значно удосконаленого продукту. Не менш важливим є орієнтація підприємств на рівень платоспроможності потенційних споживачів. Тільки за умов досконалого вивчення ринку та платоспроможності покупців на яких орієнтується той чи інший виробник, впровадження інноваційної продукції впливатиме на підвищення ефективності діяльності підприємства.

При розробці інноваційного проекту важливим є обґрунтування цін на нову продукцію, яке проводиться з метою переконати покупців у ефективності її використання. Оцінка ж інноваційного продукту з урахуванням його ефективності наводиться з позиції повернення коштів на розробку і освоєння нової продукції та отримання прибутку від її реалізації. Звідси, інформаційною базою цієї оцінки є масштаби виробництва цієї продукції по роках випуску, витрати на НДДКР та освоєння нової продукції, а також ціни, масштаби виробництва і динаміка поточних витрат на її виробництво за роками випуску. Таким чином, ці розрахунки проводяться цілком на інформаційній базі у сфері виготовлення інноваційного продукту.

Обґрунтування ціни на нову продукцію має відбуватися з урахуванням її ефективності у сфері споживання. Ціна на інноваційний продукт має вирішальний вплив на його економічну оцінку. Якщо ціна занижена, то розрахунки ефективності інноваційного проекту покажуть низьку ефективність його виробництва, у той час як споживач при такій низькій ціні буде отримувати надлишковий прибуток. Якщо ціна завищена, то розрахунки ефективності інноваційного проекту покажуть високу ефективність виробництва інноваційного продукту, у той час як споживач матиме низький ефект, або взагалі його не матиме. Це позначиться на масштабах замовлення інноваційного продукту споживача і розрахований прогностичний ефект інноваційного проекту реально може бути нижче або взагалі буде негативним.

Ще одним етапом є оптимізація виробничого процесу при виготовленні інноваційної продукції. Не менш важливою умовою підвищення ефективності процесу виробництва є залучення до виробництва інноваційної техніки та технології. Саме це дасть можливість підвищити якість продукції, зекономити чисельність працюючих, підвищити продуктивність праці, зменшити трудомісткість. Необхідною умовою цього етапу логістичної системи є виявлення потенційних можливостей та резервів промислового кластера.

Наступний етап запропонованої логістичної системи інноваційної діяльності полягає у маркетинговій логістиці, яка ґрунтується на вивченні таких питань, як: транспортування та реалізація інноваційної про-

дукції; визначення ступеня ефективності нової продукції; вплив інноваційної продукції на економічні показники діяльності промислового кластера – оцінка інноваційного продукту з метою забезпечення повернення вкладених коштів і отримання чистого доходу.

Мета оцінки впливу виробництва нової продукції на економічні показники підприємства полягає у тому, щоб за допомогою формалізованих (кількісних) розрахунків оцінити вплив виробництва та реалізації нової продукції на економічні показники роботи підприємства (головним чином на обсяг виробництва і прибуток). Ці розрахунки дають інформацію про відповідність розрахунків реальній ситуації, що дозволить прийняти відповідне управлінське рішення щодо розширення виробництва цього продукту або зняття його з виробництва. Ці розрахунки проводяться в реальних умовах діяльності промислового кластера, коли вплив факторів на діяльність підприємства можна врахувати досить точно.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, на наш погляд, така логістична система інноваційної діяльності, в основі якої лежить розгляд окремих етапів як загальної системи інноваційної діяльності, дозволяє розкрити цілісність всієї діяльності і різноманіття зв'язків між її етапами. Такий підхід дозволив зробити висновок про важливість цих етапів, оскільки без їх реалізації неможливо прийняти управлінські рішення щодо продовження, модернізації або зняття з виробництва інноваційної продукції. Такий підхід дозволить критично оцінити існуючу практику оцінки впливу нової продукції на економічні показники роботи промислових кластерів і на цій основі розробити рекомендації щодо їх вирішення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Александрова В.П. Прицілювання до ефективного впровадження інновацій (дискусійна) / В.П. Александрова, В.Г. Чирков // Проблеми науки. – 2005. – № 1. – С. 2–7.
2. Алексеева М.М. Планирование деятельности фирмы : учебно-методическое пособие / М.М. Алексеева. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 248 с.
3. Алексеев В.В. Инновационные стратегии компаний как фактор национальной конкурентоспособности : монография / В.В. Алексеев. – М. : Научная книга, 2006. – 136 с.
4. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін : навч. посібник / Ю.М. Бажал. – К. : Заповіт, 1996. – 238 с.
5. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії: Підручник. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти) «Інтелект-Захід», 2004. – 416 с.
6. Кузьмін О.Є. Управління інноваційним процесом на підприємстві: проблеми і шляхи їх розв'язання / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Л.І. Мельник // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2005. – № 2. – С. 371–382.
7. Довбенко В.І. Вибір напрямків інноваційного розвитку підприємств за умов змін стану ринку // Вісник. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – № 690.
8. Крушельницька О.В. К 84 Управління матеріальними ресурсами : навч. посібник / О.В. Крушельницька – К. : Кондор, 2003. – 162 с.
9. Офік М.П. Місце і принципи кооперування в системі інноваційного розвитку машинобудівного підприємства / М.П. Офік // Вісник. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – № 691.
10. Смиринський В.В. Основи логістичного менеджменту : навчальний посібник / В.В. Смиринський, А.В. Смиринський – Тернопіль : «Економічна думка», 2000. – 240 с.
11. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку (Исследование предпринимательской прибыли, кредита, процента и циклы конъюнктуры) / Й. Шумпетер ; [пер. с нем.]. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.